

УДК 339.5

Руда Т. В.,*к.е.н., с.н.с., провідний науковий
співробітник відділу дослідження
проблем адміністрування митних
платежів Науково-дослідного центру
митної справи Науково-дослідного
інституту фіскальної політики
Університет державної
фіскальної служби,***Шило О. І.,***молодший науковий співробітник відділу
дослідження проблем організації
боротьби з митними правопорушеннями
Науково-дослідного центру митної
справи Науково-дослідного інституту
фіскальної політики Університет
державної фіскальної служби*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД НАДАННЯ МИТНИХ СПРОЩЕНЬ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

THE EUROPEAN EXPERIENCE IN PROVIDING CUSTOMS SIMPLIFICATIONS IN FOREIGN TRADE ACTIVITY

Постановка проблеми. За умов євроінтеграційних перетворень в Україні особливо актуальним сьогодні є дослідження питань, що стосуються функціонування інституту УЕО в Європейському Союзі та передумов, що сприяли його становленню. Саме з цією метою доцільним є узагальнення та вивчення досвіду надання митних спрощень учасникам митних правовідносин при здійсненні ними зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні питання підвищення ефективності здійснення митних процедур та основні напрями їх спрощення є досить актуальним, а тому набуло належного наукового огляду в працях низки вітчизняних науковців, зокрема, І. Г. Бережнюка [1], яким проаналізовано основні аспекти зовнішньоекономічної політики Європейського Союзу, І. В. Несторишена [3], у роботах якого систематизовано міжнародний досвід становлення інституту уповноваженого економічного оператора та окреслено перспективи його впровадження в митне законодавство України, Л. Р. Прус [4], що розкрила методичні засади формування системи взаємного визнання уповноважених економічних

операторів, Ю. О. Коновалова [2], яким узагальнено європейський досвід надання митних спрощень економічним операторам при транзитних переміщеннях товарів та ін.

Проте, додаткового вивчення та висвітлення потребують питання, що стосуються європейської практики надання спрощень після набуття чинності Митного кодексу ЄС (Регламенту ЄС № 952/2013) (далі – СС ЕУ) [5].

Постановка завдання. Метою написання статті є дослідження основних підходів до спрощення митних процедур, що використовуються на сьогодні у ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Європейська практика надання спрощень економічним операторам передбачає надання привілеїв при здійсненні митних процедур не лише економічним операторам, що отримали статус УЕО, але й іншим учасникам митних правовідносин, які відповідають критеріям, визначеним митним законодавством в ЄС. При цьому, основним документом, який на сьогодні визначає порядок надання спрощених процедур та їх особливості є СС ЕУ, що вступив у дію з 1 травня 2016 р.

Зокрема, п. 15 СС ЕУ визначається, що особливої пріоритетності набувають прості, швидкі та стандартні митні процедури й процеси необхідні для полегшення законної торгівлі та боротьби з шахрайством, що передбачає необхідність спрощення митного законодавства, надання дозволів на використання сучасних інструментів та методів, а також сприяння єдиному застосуванню митного законодавства та сучасних підходів до митного контролю, що сприятиме забезпеченню ефективності та простоти процедур контролю. При цьому, митні процедури повинні бути об'єднаними або пов'язаними, а їх кількість – скороченою до такої, яка є економічно обгрунтованою, з огляду на підвищення конкуренції в бізнесі.

Одним із пріоритетних напрямів спрощень при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності відповідно до п. 17 СС ЕУ використання інформаційних та комунікаційних технологій, і, як наслідок, безпаперовий документообіг, як ключовий елемент забезпечення сприяння торгівлі, що сприяє ефективізації процедур митного контролю, тим самим, скорочуючи витрати для бізнесу та мінімізуючи ризик для суспільства.

Також СС ЕУ, а саме п. 47 визначено пріоритетність швидкого митного оформлення, коли економічний оператор заздалегідь надав інформацію, необхідну для проведення контролю законності, що ґрунтується на оцінюванні ризику. Контроль за дотриманням фіскальної та торговельної політики повинен, в першу чергу, здійснюватись митницею. До того ж, з метою надання спрощень учасникам ЗЕД та забезпечення належного рівня контролю товарів, що ввозяться або вивозяться із території ЄС, повинні бути вироблені єдині правила подання інформації економічними операторами із врахуванням відповідних положень щодо захисту даних між митними органами та іншими закладами, що беруть участь у цьому контролі. Ці заходи контролю повинні бути узгодженими задля того, аби економічний оператор подавав інформацію лише один раз [5].

Нововведенням СС ЕУ є те, що відповідно до п. 20 в інтересах спрощення ведення бізнесу, економічні оператори повинні мати право на призначення свого представника для здійснення митних процедур та комунікацій з митними органами. Проте, право представництва повинно бути захищене відповідно до законодавчої бази однієї із країн-учасниць ЄС. Крім того, митний представник, який відповідає критеріям для отримання статусу УЕО, повинен мати право надавати свої послуги в країні-учасниці, крім тієї, яка надала йому статус. Як правило, митний представник повинен бути визнаний на митній території ЄС. Окрім того, СС ЕУ передбачено,

що з метою збалансування митних інтересів економічним операторам надано право на апеляцію митних рішень.

Одним із спрощень, передбачених, СС ЕУ, а саме ст. 95 є надання комплексної гарантії за умови дотримання економічними операторами наступних вимог:

- наявність реєстрації на митній території ЄС;
- економічні оператори мають історію дотримання вимог митного та податкового законодавства;
- вони регулярно використовують відповідні митні режими, або відомі митним органам як такі, що мають можливість виконати свої зобов'язання, відповідно до тих, що визначені митними процедурами.

При цьому, правила застосування спеціальних процедур повинні дозволяти використання єдиної гарантії для всіх категорій спеціальних процедур, а також повинні передбачати, щоб така гарантія була комплексною та поширювалася на певну кількість операцій. Комплексна гарантія зі зменшеною сумою, наприклад, митних боргів та інших понесених витрат, або комплексна гарантія з відступами від гарантії. Комплексна гарантія зі зменшеною сумою митних боргів та інших понесених витрат має бути еквівалентною положенню гарантії на всю суму сплаченого ввізного та вивізного мита, зокрема, для потреб випуску товарів та відображення їх руху на рахунках. Окрім того, при наданні комплексної гарантії сплати митного боргу та інших зборів, які можуть стягуватися, економічному оператору може бути надано право використовувати комплексну гарантію зі зниженою сумою або відмова від зобов'язання за гарантією, якщо він відповідає таким критеріям:

- задовільна система управління комерційним та, за доцільності, транспортним обліком, яка дозволяє проведення відповідного митного контролю;
- доведена платоспроможність.

Окрім того, ст. 110 СС ЕУ передбачено надання відстрочення оплати мита за умови надання гарантії в наступні способи:

- окремо по відношенню до кожної суми імпортного або експортного мита, внесеного до звітності;
- сукупно по відношенню до усіх сум імпортного або експортного мита, внесеного до звітності протягом періоду, встановленого митними органами, що не перевищує 31 день;
- сукупно по відношенню до усіх сум імпортного або експортного мита, що складають єдиний запис [5].

Суми ввізного чи вивізного мита, що відповідають митному боргу, повинні сплачуватись боржником у межах періоду, встановленого митними органами. При цьому, такий період не повинен перевищувати 10 днів після повідомлення боржника про митний борг. У разі підсумування записів у фінансовій звітності, він встановлюється таким чином, щоб не дозволити боржнику отримати більш тривалий період для оплати, ніж якби йому була надана відстрочка платежу відповідно до митного законодавства.

Митні органи можуть продовжити такий період за заявою боржника, якщо сума ввізного або вивізного мита, що підлягає сплаті, була визначена в ході контролю після випуску. При цьому, цей термін не має перевищувати час, необхідний боржнику для здійснення відповідних заходів на виконання своїх зобов'язань.

Відповідно до СС ЕУ митні органи можуть надавати боржнику інші платіжні механізми, крім відстрочки платежу за умови забезпечення гарантії. Якщо вони надаються на суму

ввізного або вивізного мита, то нараховується кредитний відсоток. Для держав-членів, валютою яких є Євро, ставка кредитного відсотка має дорівнювати процентній ставці, опублікованій в Офіційному віснику Європейського Союзу, серія С, яку Європейський центральний банк застосував до своїх основних операцій з рефінансування, на перший день місяця, в якому випала дата платежу, збільшеній на один процентний пункт.

Для держав-членів, валютою яких не є Євро, ставка кредитного відсотка має дорівнювати ставці, яка застосовується в перший день відповідного місяця Національним Центральним банком для своїх основних операцій з рефінансування, збільшеній на один процентний пункт, або для держав-членів, для яких ставка Національного Центрального банку не є доступною, – найбільш еквівалентна ставка, застосована в перший день відповідного місяця на грошовому ринку держави-члена, збільшена на один процентний пункт. Митні органи повинні утримуватися від нарахування кредитного відсотка, якщо сума за кожну дію стягнення є менше, ніж 10 Євро.

Митні органи можуть утриматися від вимагання гарантії або від справляння кредитного відсотку, якщо на основі задокументованої оцінки ситуації боржника буде встановлено, що це спричинить суттєві економічні або соціальні труднощі в процесі його діяльності.

Ще одним видом спрощень, передбачених СС ЕУ є спрощення при поданні митних декларацій. Зокрема, СС ЕУ передбачено, що загальна декларація прибуття повинна подаватися в митницю першого в'їзду впродовж певного терміну, перш ніж товари ввозяться на митну територію Європейського Союзу. При цьому, митні органи можуть дозволити подання загальної декларації прибуття в іншій митниці за умови, що остання негайно повідомляє або надає електронну інформацію з необхідними даними до митниці першого в'їзду.

Незважаючи на зобов'язання перевізника, загальна декларація прибуття може подаватися однією з наступних осіб: імпортером або вантажоодержувачем чи іншою особою, на ім'я або від імені якої діє перевізник; будь-якою особою, яка має повноваження для пред'явлення товарів митниці в'їзду.

Окрім того, відповідно до ст. 129 СС ЕУ передбачено заміну та анулювання загальної декларації прибуття. Таким чином, за заявою декларант може отримати дозвіл на зміну однієї або кількох відомостей у загальній декларації прибуття після її подання. При цьому, зміни не вносяться за наступних умов:

- митні органи повідомили особу, яка подала загальну декларацію прибуття, що вони мають намір оглянути товар;
- митними органами встановлено, що відомості, наведені у загальній декларації прибуття є недостовірними;
- товари вже були надані для огляду на митницю.

При цьому, загальна декларація прибуття анулюється у випадку, якщо наведені у ній товари не ввезено на митну територію ЄС. У такому випадку, декларант повинен подати відповідну заяву до митниці або ж це відбувається автоматично впродовж 200 днів після подання такої декларації.

Відповідно до ст. 130 СС ЕУ митний орган, може відмовитися від оформлення загальної декларації прибуття щодо товарів, для яких до закінчення терміну подання декларації подається митна декларація. У такому випадку митна декларація повинна містити відомості, що наводяться у загальній декларації прибуття. Аналогічною є й ситуація у випадку, суб'єктом господарювання подається декларація тимчасового зберігання.

Відповідно до ст. 145 СС ЕУ пред'явлені до митниці товари, що не є товарами ЄС, повинні охоплюватися декларацією тимчасового зберігання, яка містить всі дані, необхідні для застосування положень, що регулюють тимчасове зберігання. Документи, що відносяться до товарів, які перебувають на тимчасовому зберіганні, повинні надаватися в митні органи, як вимагає законодавство ЄС або коли це необхідно для митного контролю. При цьому, декларація тимчасового зберігання повинна подаватися не пізніше часу пред'явлення товарів на митницю. У випадку, якщо зобов'язання з надання ввізної митної декларації скасоване, вона повинна посилатися на загальну декларацію прибуття, надану для товарів, що є пред'явленими до митниці, крім випадків, коли вони вже знаходились на тимчасовому зберіганні або були поміщені під митну процедуру та не залишили митну територію ЄС. При цьому, однією із форм декларації тимчасового зберігання можуть бути:

- посилання на загальну декларацію прибуття, оформлену на відповідні товари, що доповнюється даними декларації тимчасового зберігання;
- вантажний маніфест або інший транспортний документ за умови, що він містить дані декларації тимчасового зберігання, в тому числі посилання на загальну декларацію прибуття на відповідні товари.

Окрім того, декларація тимчасового зберігання може використовуватися також для цілей:

- повідомлення про прибуття;
- пред'явлення товарів на митницю, оскільки, вона виконує умови, встановлені в цих положеннях.

Декларація тимчасового зберігання повинна зберігатися митними органами або бути доступною для них з метою перевірки того, що товари, до яких вона відноситься, були згодом поміщені під митну процедуру або реекспортовані.

Окрім того, відповідно до ст. 199 СС ЕУ митні органи можуть надавати дозвіл будь-якій особі на розміщення товарів під митну процедуру на основі спрощеної декларації, яка може не містити окремих відомостей та супровідних документів, визначених чинним законодавством [1].

СС ЕУ визначено особливості подання додаткової декларації. Зокрема, у разі подання митниці спрощеної декларації або запису в обліку декларанта, він повинен подати додаткову декларацію, яка містить дані, необхідні для певної митної процедури в компетентній митній службі протягом вказаного терміну.

У разі оформлення спрощеної декларації відповідно до ст. 199 СС ЕУ, необхідним є подання підтверджуючих документів, які повинні бути у розпорядженні декларанта та доступні для митних органів протягом законодавчо визначеного терміну.

Додаткова декларація може бути загального, періодичного або підсумкового характеру. Зобов'язання подати додаткову декларацію скасовуються в наступних випадках:

- коли товари є поміщеними під процедуру тимчасового зберігання;
- в інших конкретних випадках.

Митні органи можуть скасувати вимогу подання додаткової декларації при застосуванні наступних умов:

- спрощена декларація стосується товарів, вартість і кількість яких не перевищує статистичний поріг;
- спрощена декларація вже містить всю інформацію, необхідну для певної митної процедури; та

– спрощена декларація не відображена у облікових документах декларанта.

Спрощена декларація, зазначена в ст. 166 СС ЕУ, або запис в обліку декларанта і додаткова декларація вважаються такими, що становлять єдиний, нероздільний інструмент, який відповідно набирає чинності на дату, на яку спрощена декларація приймається, та на дату, на яку товари обліковуються декларантом.

Окрім того, СС ЕУ передбачено заходи спрямовані на сприяння оформленню митних декларацій на товари, які відповідають різним підзаголовкам тарифу. Якщо партія складається з товарів, що відносяться до різних підзаголовків тарифу та оформлення митної декларації спричинить значний обсяг роботи та витрат, непропорційний сумі імпорتنих мит, що мають бути сплачені, то митні органи, за запитом декларанта, можуть погодити стягнення імпорتنих мит з усієї партії на основі тарифного підзаголовку товарів, з яких має бути сплачене імпортне або експортне мито за найвищою ставкою [1].

Окрім того, у п. 24 СС ЕУ зазначається, що законослухняні та такі, що заслуговують довіри, економічні оператори повинні, як «уповноважені суб'єкти господарювання» мати можливість в максимально можливному ступені скористатися широким застосуванням заходів спрощення, та, зважаючи на аспекти безпеки, отримати переваги від зниження рівня митного контролю. Таким чином, вони можуть скористатися статусом УЕО [5]. Оскільки переглянутою Кіотською Конвенцією підтримується подання, реєстрація та перевірка митних декларацій до прибуття товарів, а також відокремлення місця подання декларації від місця фізичного перебування вантажу, у новій редакції СС ЕУ передбачено запровадження централізованого оформлення у місці реєстрації суб'єкта господарювання.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, узагальнюючи здійснений аналіз, варто зазначити, що у європейському митному законодавстві визначено низку митних спрощень, які передбачені не лише для УЕО, але й для інших категорій економічних операторів, що беруть участь у зовнішньоекономічних операціях. Такі заходи спрямовані не лише на забезпеченні полегшення здійснення міжнародної торгівлі, покращення бізнес-клімату, але й формування прошарку суб'єктів господарювання, які діють відповідно до законодавчо визначених норм й користуються високим рівнем довіри з боку митних органів.

А тому, з метою підвищення ефективності здійснення державної митної справи в Україні, в першу чергу, доцільним є переосмислення ролі митниць, переорієнтація їх діяльності виключно із фіскальної функції на сервісну, безпекову. Окрім того, доцільною є імплементація європейського досвіду щодо надання митних спрощень в частині формування відносин між учасниками митних правовідносин виключно у законодавчому полі з мінімізацією впливу людського фактору за рахунок забезпечення автоматизації митних процедур та поетапного надання спрощень залежно від рівня добропорядності й економічної та правової культури учасників зовнішньоекономічної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Бережнюк І. Г. Нетарифне регулювання як основний елемент зовнішньоекономічної політики Європейського Союзу / І. Г. Бережнюк, І. В. Несторишен // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2014. – № 118. – С. 145–150.

2. Коновалов Ю. О. Європейський досвід щодо митних спрощень економічним операторам при транзитних переміщеннях товарів / Ю. О. Коновалов // Наукові праці Кіровоградського

національного технічного університету. Економічні науки. – Кіровоград : КНТУ, 2016. № 30. – С. 106–114.

3. Несторишен І.В. Концептуалізація інститута уповноважених економічних операторів: міжнародний опыт и перспективи его внедрения в таможенное законодательство Украины / И.В. Несторишен, В.А. Туржанський // Таможенный научный журнал ТАМОЖНЯ – 2016. – № 1. – С. 147–165

4. Прус Л. Р. Методичні засади формування системи взаємного визнання уповноважених економічних операторів // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Випуск № 11. Червень 2016 р. – С. 62–67

5. REGULATION (EU) No 952/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:269:0001:0101:EN:PDF> (date of appeal: 16.01.2017).

REFERENCES

1. Berezhnyuk I. H. Netaryfne rehulyuvannya yak osnovnyy element zovnishn'oeconomichnoyi polityky Yevropeys'koho Soyuzu / I. H. Berezhnyuk, I. V. Nestoryshen // Aktual'ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn. – 2014. – # 118. – S. 145–150.

2. Kononov Yu. O. Yevropeys'ky dosvid shchodo mytnykh sproshchen' ekonomichnym operatoram pry tranzhytnykh peremishchennyakh tovariv / Yu. O. Kononov // Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky. – Kirovohrad : KNTU, 2016. #30. – S. 106–114.

3. Nestoryshen I. V. Kontseptualyzatsiya instytutu upolnomochennykh ekonomicheskyykh operatorov: mezhdunarodnyy opyt y perspektivu ego vnedrennya v tamozhennoe zakonodatel'stvo Ukrainy / I. V. Nestoryshen, V. A. Turzhans'ky // Tamozhenny nauchnyy zhurnal TAMOZHNYA – 2016. – # 1. – S. 147–165

4. Prus L. R. Metodychni zasady formuvannya systemy vzayemnoho vyznannya upovnovazhenykh ekonomichnykh operatoriv // Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky. – 2016. – Vypusk # 11. Cherven' 2016 r. – S. 62–67

5. REGULATION (EU) No 952/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:269:0001:0101:EN:PDF> (date of appeal: 16.01.2017).

Руда Т. В., Шило О. І. Європейський досвід надання митних спрощень при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності

У статті досліджено основні аспекти надання митних спрощень економічним операторам, що використовуються у ЄС при здійсненні ними зовнішньоекономічної діяльності. Зокрема, визначено роль інформаційних та комунікаційних технологій при здійсненні митних процедур, розкрито сутність та функції митних представників, досліджено умови надання гарантій як одного з елементів спрощення митних процедур. Висвітлено сутність та особливості виникнення митного боргу, окреслено особливості спрощень при поданні митних декларацій та наведено вимоги до економічних операторів у випадку надання їм таких привілеїв.

Ключові слова: митні процедури, митні спрощення, спрощена декларація, митний борг, комплексна гарантія.

Руда Т. В., Шило О. И. Европейский опыт предоставления таможенных упрощений при осуществлении внешнеэкономической деятельности

В статье исследованы основные аспекты предоставления таможенных упрощений экономическим операторам, используемых в ЕС при осуществлении ими внешнеэкономической деятельности. В частности, определена роль информационных и коммуникационных технологий при осуществлении таможенных процедур, раскрыта сущность и функции таможенных представителей, исследованы условия предоставления гарантий как одного из элементов упрощения таможенных процедур. Освещены сущность и особенности возникновения таможенного долга, определены особенности упрощений при подаче таможенных деклараций и приведены требования к экономическим операторам в случае предоставления им таких привилегий.

Ключевые слова: таможенные процедуры, таможенные упрощения, упрощенная декларация, таможенный долг, комплексная гарантия.

Ruda T., Shilo O. The European experience in providing customs simplifications in foreign trade activity

This article explores the main aspects of customs simplifications economic operators used in the EU in carrying out foreign economic activity. In particular, the role of information and communication technologies in the implementation of customs procedures, essence and functions of customs representatives, the conditions guaranteeing as one of the elements of the simplification of customs procedures. Deals with the nature and characteristics of occurrence of customs debt simplifications features outlined in submitting customs declarations and the requirements for economic operators in case of granting them privileges.

The purpose of writing is to study basic approaches to simplify customs procedures currently used in the EU. The results indicate that European customs legislation identified a number of customs simplifications provided not only for UEO, but also for other economic operators involved in foreign operations. This is intended not only to facilitate the provision of international trade, improve the business climate, but also forming layer entities that operate under legally defined rules and enjoy high levels of trust from the customs authorities. Therefore, in order to improve the efficiency of state customs in Ukraine in the first place, it is reasonable to rethink the role of customs, refocusing their activities exclusively from fiscal functions to the service, security. In addition, it is advisable to implement European experience in the provision of customs simplifications in terms of relations between the participants of customs legal only in law on minimization of the human factor by providing automation of customs procedures and gradual provision of simplifications depending on the integrity and economic and legal culture of participants of foreign activity.

Key words: customs procedures, customs facilitation, simplified declaration, customs duty, comprehensive warranty.